

KAPITEL 9 / CHAPTER 9⁹ OPENNESS AND TRANSPARENCY OF DATA ON THE DEVELOPMENT OF LARGE EUROPEAN CITIES

DOI: 10.30890/2709-2313.2023-17-03-004

Вступ.

Сучасна концепція відкритих даних - це можливість вільно отримувати, використовувати та розповсюджувати офіційні дані будь-якою особою з будь-якою метою. Ця концепція в Україні часто використовують в контексті відкритості державних даних, які є інструментом оцінки та контролю роботи влади завдяки запровадженню електронного уряду. В Україні для позначення відкритих державних даних використовують термін - публічна інформація, як форми відкритих даних, що передбачає можливість автоматизованої обробки оприлюдненої інформації, вільний та безоплатний доступ до неї, а також можливість поширювати та використовувати [1].

Концепція відкритості та прозорості даних широко поширена у світі, особливо це стосується різної інформації про розвиток країн, регіонів, міст та інших локальних територій тощо. В багатьох країнах світу на державному рівні підтримується розвиток відкритих державних даних і це передбачає створення відповідної законодавчої бази, відповідних виконавчих органів та інформаційних ресурсів. У світі існує багато організацій, що займаються оцінкою відкритості та прозорості державних даних, зокрема: Open data index; 5-star Open Data; Open data barometer; Statistical Capacity Indicator; Opendatamonitor; OpenCorporates; Numbeo тощо [1]. Це сприяє проведенню моніторингу та аналізу даних з метою визначення релевантних результатів у межах оцінювання кращих або гірших локальних територій за різними критеріями, встановлення тенденцій їх розвитку, визначення рівня якості життя населення на цих територіях тощо. Тому проблематика відкритості та прозорості даних необхідних для проведення компаративного аналізу розвитку міст, особливо великих, завжди будуть актуальні.

9.1. Відкритість та прозорість даних про якість життя у великих європейських містах

Найбільша у світі база даних про вартість життя у великих містах світу це Numbeo. Яка є краудсорсинговою глобальною базою даних про різні аспекти якості життя: показники житла, рівня злочинності, якості охорони здоров'я, якості, логістика тощо. Numbeo надає відкриту та прозору інформацію про вартість життя в усьому світі для перегляду, обміну та порівняння [2].

Індекс якості життя консолідує наступні індекси:
індекс купівельної спроможності,
індекс безпеки,

⁹Authors: Zabłodska Daria Vadymivna

індекс охорони здоров'я,
індекс вартості життя,
співвідношення ціни нерухомості та доходу,
індекс часу поїздки на дорогу,
індекс забруднення,
кліматичний індекс.

В таблиці 1 подано індекси для оцінки якості життя населення в Східній Європі за 2022 рік.

Таблиця 1- Індекси якості та вартості життя населення, купівельної спроможності в Східній Європі у 2022 році

Місто, країна	Індекс якості життя	Індекс купівельної спроможності	Індекс вартості життя
1. Прага, Чехія	161.3	72,0	51.8
2. Брно, Чехія	157.3	65.1	49.3
3. Тімішоара, Румунія	152.5	54.3	36.2
4. Клуж-Напока, Румунія	150.4	53.1	40.2
5. Братислава, Словаччина	147.6	62.6	49.4
6. Гданськ, Польща	141.5	64.4	41.3
7. Познань, Польща	138.8	58.3	40.7
8. Варшава, Польща	135.2	66,0	43.9
9. Вроцлав, Польща	134.9	59.9	41.1
10. Варна, Болгарія	133.2	46.3	39.1
11. Лодзь, Польща	133.1	57.8	37.9
12. Краків, Польща	132.7	67.1	41.3
13. Ясси, Румунія	128.5	44.1	37.1
14. Будапешт, Угорщина	125.2	52.7	46.1
15. Софія, Болгарія	124.7	55.3	42.2
16. Бухарест, Румунія	119.3	53.2	40.1
17. Кишинів, Молдова	116.3	34.4	31.8
18. Львів, Україна	127.5	38.3	29.7
19. Київ, Україна	112.8	48.2	34.1
20. Харків, Україна	109.9	34,0	30.5
21. Одеса, Україна	107.3	32.7	31.9
22. Дніпро, Україна	97.5	32.7	29.3

Найвищий рівень якості життя в містах Чехії, Румунії та Польщі. В Україні найнижчий рівень якості життя і це пов'язано безумовно з війною. У Львові (127,5) він трохи вище, а ніж в Одесі (107,3) та Дніпрі (97,5).

Ці відкриті данні використовуються багатьма органами виконавчої влади, аналітичними організаціями, науковими установим, інвесторами та іншими стейкхолдерами. На їх основі розробляються різні державні та місцеві програми розвитку з урахуванням вартості життя. Проте слід зауважити, що індекс

вартості життя не прямо корелює з індексом якості життя та індексом купівельної спроможності. Індекс вартості життя — це відносний показник цін на споживчі товари, включаючи продукти харчування, ресторани, транспорт і комунальні послуги. Індекс вартості життя не включає витрати на житло, такі як орендна плата чи іпотека.

Індекс купівельної спроможності показує відносну купівельну спроможність при купівлі товарів і послуг у певному місті за середню зарплату. Низька купівельна спроможність означає, що жителі цього міста можуть дозволити собі купувати менше товарів і послуг, ніж жителі із високою зарплатою.

В Україні ці відкриті дані використовуються для проведення моніторингу Стратегії людського розвитку та Плану заходів щодо реалізації Стратегії людського розвитку на 2021 – 2023 роки [3], Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року [4] та інших стратегій розвитку міст, регіонів та територіальних громад України. Щодо індексу купівельної спроможності, то він використовується для проведення моніторингу доходів населення, рівня інфляції, курсу валют в Україні тощо.

9.2. Відкритість та прозорість даних про безпеку та здоров'я людей у великих європейських містах

Заслуговує на уваги аналіз відкритих та прозорих даних про безпеку й здоров'я населення у великих європейських містах. У таблиці 2 подано індекси безпеки, охорони здоров'я та кліматичний індекс.

Індекси безпеки або злочинності це оцінка рівня злочинності в певному місті чи країні. Якщо рівень злочинності нижче 20, то він дуже низький, рівень злочинності від 20 до 40 – низький, рівень злочинності між 40 і 60 – помірний, рівень злочинності від 60 до 80 – високий і, нарешті, рівень злочинності вище 80 – дуже високий.

Індекс охорони здоров'я – це оцінка загальної якості системи охорони здоров'я, медичних працівників, обладнання, персоналу, лікарів, вартості тощо.

Кліматичний індекс – це оцінка кліматичної привабливості певного міста чи країни. Знаходиться в діапазоні [-100, +100]. Міста з кліматичним індексом 100 мають помірну температуру та низьку вологість і не мають інших серйозних погодних умов, які зазвичай не подобаються більшості людей та негативно впливають на їхнє здоров'я. Однак деякі люди віддають перевагу холоднішому клімату, тоді як інші люблять тепліший клімат, тому цей індекс є загальним орієнтиром [2].

Подані Індекси безпеки у великих європейських містах Східної Європи в 2022 році свідчать, що рівень злочинності в містах Румунії високий (78,3 і 76,8), також в містах Чехії і Польщі теж небезпечно. В Україні, через війну, рівень злочинності суттєво зменшився. Індекс безпеки (злочинності) в українських містах - помірний. Це обумовлено консолідацією українського суспільства, яке відбулось через активізацію військових дій в Україні на початку 2022 року.

Таблиця 2- Індекси безпеки й здоров'я, кліматичний індекс у великих європейських містах Східної Європи в 2022 році

Місто, країна	Індекс безпеки	Індекс охорони здоров'я	Кліматичний індекс
1. Клуж-Напока, Румунія	78.3	63.7	74.3
2. Тімішоара, Румунія	76.8	71.3	82,0
3. Прага, Чехія	75.8	74.5	80.7
4. Варшава, Польща	73.8	59.4	74.6
5. Брно, Чехія	73.7	74.9	78.2
6. Познань, Польща	72.5	54.2	77.4
7. Краків, Польща	72.4	59.3	73.9
8. Бухарест, Румунія	72.1	54.9	75.6
9. Вроцлав, Польща	71.9	56.9	78.4
10. Ясси, Румунія	70.5	56.3	73,0
11. Братислава, Словаччина	69.7	57.5	80.7
12. Гданськ, Польща	67.9	50.4	75.5
13. Будапешт, Угорщина	64.6	51.2	78.4
14. Варна, Болгарія	62.9	61.8	85.1
15. Лодзь, Польща	57.9	57.4	77,0
16. Софія, Болгарія	57.5	57.5	76,0
17. Кишинів, Молдова	55.2	49.5	76.9
18. Львів, Україна	60.4	59.6	69.6
19. Київ, Україна	54.6	57,0	70,0
20. Харків, Україна	51.5	47.7	65.4
21. Дніпро, Україна	48.6	52.3	69.5
22. Одеса, Україна	46.5	50.8	79,0

Відкрита інформація (індекси) про безпеку, здоров'я, клімат зазвичай використовуються інвесторами для розробки та обґрунтування своїх інвестиційних проектів. Якщо індекс безпеки має значення з точки зору розрахунку терміну окупності, то індекс здоров'я дозволяє розрахувати потенційну можливість забезпечити проєкт «здоровою» робочою силою в умовах комфортного клімату.

9.3. Відкритість та прозорість даних про комфортність життя в великих європейських містах

Комфортність проживання людей у великих містах визначає сукупність багатьох факторів, які впливають на життя мешканців, серед яких – час поїздки на роботу, забруднення навколишнього середовища, проте головним фактором залишається - наявність власного житла. Індекс відношення ціни нерухомості до

доходу є основним показником доступності придбання квартир. Зазвичай він розраховується як відношення середньої ціни квартири до середнього наявного сімейного доходу, вираженого в роках. Індекс часу поїздки на дорогу трафіку – це загальний індекс часу, витрачений на дорожній рух щодо роботи, а індекс забруднення – це оцінка загального забрудненню повітря та води в місті.

У таблиці 3 подано дані про співвідношення ціни нерухомості та доходу, індекси трафіку і забруднення.

Спираючись на отримані дані можна констатувати, що найбільш високі ціни на житло в містах Чехії (17,6 і 14,8), Польщі (14,8), Словаччині (14,6), Угорщині (14,6). Індекс забруднення високий зазвичай в столицях та великих містах через наявність великої кількості транспорту та виробництв. Це саме стосується Індексу часу поїздки на дорогу (трафіку), який завжди високий в великих містах. Щодо України, то у великих містах через війну співвідношення ціни нерухомості та доходу знизилось, тоді як індекс забруднення збільшився.

Таблиця 3 - Дані про комфортність життя людей у великих європейських містах за 2022 рік

Місто, країна	Співвідношення ціни нерухомості та доходу	Індекс забруднення	Індекс часу поїздки на дорогу (трафіку)
Прага, Чехія	17.6	34.5	32.4
Брно, Чехія	14.8	43.3	26.1
Варшава, Польща	14.8	60,0	35.2
Братислава, Словаччина	14.6	40.7	31.2
Будапешт, Угорщина	14.6	54.1	39,0
Гданськ, Польща	12.7	47.9	29.5
Клуж-Напока, Румунія	12.3	43.9	29.2
Краків, Польща	12.3	70.3	30.8
Вроцлав, Польща	11.9	61.4	33.8
Ясси, Румунія	11.6	58.2	34.3
Лодзь, Польща	10.8	53.4	34.9
Познань, Польща	10.7	57.4	30.5
Кишинів, Молдова	10.5	64.5	27.6
Тімішоара, Румунія	10.1	57,0	23.6
Бухарест, Румунія	10.1	75.6	41.3
Софія, Болгарія	9.0	68.9	30.7
Варна, Болгарія	8.6	62.8	30.9
Одеса, Україна	12.2	63.1	36.5
Львів, Україна	11.5	51.3	32.9
Київ, Україна	11.4	65.4	43,0
Дніпро, Україна	10.8	80.7	32.8
Харків, Україна	10.5	56.7	37.8

Індекс часу поїздки на дорогу (трафіку) теж високий через переміщення людей у великі міста із зруйнованих українських міст.

Досліджені відкриті дані щодо комфортності життя людей у великих містах України активно використовуються для моніторингу реалізації Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року [4] та стратегій розвитку інших міст, регіонів та територіальних громад України. Також для аналізу результатів реалізації Національної транспортної стратегії України до 2030 року [5], Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року [6] та інших державних й регіональних програмних і стратегічних документів.

В Україні експертами Програми «U-LEAD з Європою» та SKL International створено на підставі даних Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби, Державної статистичної служби України веб-порталу openbudget.gov.ua, який містить відкриті дані про бюджети територіальних громад України [7]. Окрім того, в Україні функціонує офіційний державний веб-портал, який відповідає кращому міжнародному досвіду у сфері відкритості публічних фінансів. Веб-портал створено у 2018 році за ініціативи Міністерства фінансів України на виконання Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» та запиту громадськості. Веб-портал призначений для інформування в доступній формі широкого кола громадськості про бюджетну політику України, щоб всі верстви населення розуміли, на що витрачаються кошти платників податків. Веб-портал створює можливості для прозорого діалогу влади з громадськістю з питань планування та виконання бюджету на державному і місцевому рівнях. Кожен громадянин України може дізнатись про доходи та видатки своєї громади та взяти безпосередню участь у формуванні та затвердженні бюджету. На веб-порталі в табличному та графічному вигляді доступні: структура бюджетної системи України; інформація про бюджетний процес та його учасників; глосарій бюджетних термінів; перелік розпорядників та одержувачів бюджетних коштів; проектні показники державного бюджету; показники виконання державного бюджету; проектні показники відповідного місцевого бюджету; показники виконання відповідного місцевого бюджету; показники про стан боргу за видами бюджету [8].

Відкритість та прозорість даних про розвиток міст та інших локальних територій є одним із пріоритетів Міністерства цифрової трансформації України, яка запустила платформу Дія.Цифрова громада [9]. Це база знань для відповідальних за цифровізацію у всіх органах місцевої влади. Це заступники з цифрової трансформації, які поступово з'являються в кожному місті та громаді. Платформа Дія.Цифрова громада систематизує матеріали на місцях. Тут містяться рекомендації щодо впровадження цифрових інструментів, план цифрової трансформації, алгоритми та нормативно-правові документи, які можуть знадобитися в регіонах для ефективного розвитку територій.

Висновки.

Проведені дослідження дозволи прийти до наступних висновків: концепція відкритості та прозорості даних широко поширена у світі, особливо це стосується інформації про розвиток країн, регіонів, міст тощо. У світі існує багато аналітичних організацій, що займаються оцінкою відкритості державних даних, серед яких заслуговує уваги найбільша база даних про якість та вартість життя - Numbeo. Акумуляований Індекс якості життя охоплює: індекс купівельної спроможності, індекс безпеки, індекс охорони здоров'я, індекс вартості життя, співвідношення ціни нерухомості та доходу, індекс часу поїздки на дорогу, індекс забруднення, кліматичний індекс. Проведений компаративний аналіз цих індексів дозволив визначити якість життя населення у великих містах Східної Європи у 2022 році та відмінність цих індексів в Україні. Встановлено, що на індекси якості життя суттєво впливає війна з РФ, яка активізувалась у лютому 2022 року. Відкриті та прозорі дані в Україні широкого використовуються для проведення моніторингу реалізації Стратегії розвитку міста, регіонів, територіальних громад, а також різних програмних і стратегічних документів. У цілому, в Україні активно впроваджується концепція відкрити та прозорих даних завдяки Міністерству цифрової трансформації. Проте ще багато проектів у перспективі, які мають бути ревізовані.